

Hayat Bilgisi Dersi “Okulumuzda Hayat” ve “Evimizde Hayat” Ünitelerinin Çocukların Hayal Gücünü Destekleme Durumlarının Değerlendirilmesi

Yıldırım AYDIN^{1*} & Aynur OKSAL²

Gönderilme Tarihi: 18 Eylül 2022   Kabul Tarihi: 08 Kasım 2022
DOI: 10.52974/jena.1176928

Öz:

Araştırmanın amacı Hayat Bilgisi dersi “Okulumuzda Hayat” ve “Evimizde Hayat” ünitelerinin çocukların hayal gücünü destekleme durumlarının değerlendirilmesidir. Bu bağlamda araştırma fenomenolojik yaklaşım temel alınarak sanat temelli metodoloji ile yürütülmüştür. Gerekli literatür taraması yapıldıktan sonra son şekli verilen yarı yapılandırılmış görüşme formu, araştırmacı tarafından öğrencilere dağıtılmış ve bir ders saati içinde veri toplama süreci tamamlanmıştır. Hayallerini ifade etmede çizim yapamayan öğrencilerden, hayallerini yazarak anlatmaları istenmiştir. Araştırma, 2018-2019 eğitim öğretim yılında Bursa ilinde bir resmi ilkokulda dördüncü sınıfa devam eden 31 öğrenci ve 2019-2020 eğitim öğretim yılında Muğla ilinde bir resmi ilkokulda dördüncü sınıfa devam eden 11 öğrenci ile yapılmıştır. Araştırmaya katılan dördüncü sınıf öğrencilerinin yaş aralığı değerlendirildiğinde, çocuk resmi gelişim dönemi olarak Gerçekçilik (gruplaşma) dönemi (9-12 yaş) özellikleri karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda araştırmanın ikinci alt problemine ait veriler çocuk resmi gelişim dönemleri dikkate alınarak analiz edilmiştir. Birinci, üçüncü ve dördüncü alt probleme ait veriler ise betimsel ve içerik analizi yardımıyla çözümlenmiştir. Araştırmanın bulgularından elde edilen sonuca göre, Hayat Bilgisi dersi Okulumuzda Hayat ve Evimizde Hayat ünitelerinin çocukların hayal gücü gelişimini destekleme sürecinde zengin imge, kavram ve fikir sunamadığı görüşü ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Hayat bilgisi, hayal gücü, ilkokul, çocuk resimleri.

Abstract:

The aim of the research is to evaluate the support of children's imagination of the "Life in Our School" and "Life at Home" units in the Life Sciences lesson. In this context, the research was carried out with an art-based methodology based on the phenomenological approach. After the necessary literature review was completed, the semi-structured interview form, which was given its final shape, was distributed to the students by the researcher, and the data collection process was completed within one class hour. Students who could not draw to express their dreams were asked to describe their dreams in writing. The research was conducted with 31 students attending the 4th

Atf:

Aydın Y. & Oksal, A. (2022). Hayat Bilgisi Dersi “Okulumuzda Hayat” ve “Evimizde Hayat” ünitelerinin çocukların hayal gücünü destekleme durumlarının değerlendirilmesi. *International Journal of Education and New Approaches*, 5(2), 168-185. <https://doi.org/10.52974/jena.1176928>

¹Mersin Üniversitesi, Türkiye. Orcid ID: 0000-0001-8848-7463

²Mersin Üniversitesi, Türkiye. Orcid ID: 0000-0002-3569-1871

*Corresponding Author: yildirayaydin48@gmail.com

grade in a public primary school in Bursa in the 2018-2019 academic year and 11 students attending the 4th grade in a public primary school in Muğla in the 2019-2020 academic year. When the age range of the 4th grade students participating in the research is evaluated, we encounter the characteristics of the Realism (grouping) period (9-12 years) as the child's formal development period. In this context, the data belonging to the second sub-problem of the research were analyzed by considering the child's picture developmental periods. The data of the first, third and fourth sub-problems were analyzed with the help of descriptive and content analysis. According to the result obtained from the findings of the research, it has emerged that the Life Sciences lesson Life at Our School and Life at Home units cannot offer rich images, concepts and ideas in the process of supporting children's imagination development.

Keywords: Life science, imagination, primary school, child drawings.

GİRİŞ

Hayat Bilgisi dersi ilkokula yeni başlayan bir öğrenciye evde, okulda, doğada, ülkede sağlıklı ve güvenli bir hayat yaşaması için gerekli olan bilgi, beceri ve değeri kazandırmayı amaçlayan bir derstir. Bu dersin bilgi boyutunu fen bilimleri, sosyal bilimler, sanat, düşünce ve değerler oluşturmaktadır (Tay, 2017). Bu derste bilgi edinimi ile beraber beceri gelişimi de söz konusudur. Çünkü beceri yaşam boyunca edinilen deneyimler, gözlemler ya da çeşitli kaynaklardan toplanılan bilgiler yardımıyla öğrenilenlerin hayata aktarılıp aktarılamamasının bir göstergesi olarak değerlendirilmektedir (Uzunkol, 2021). Bu bağlamda Hayat Bilgisi dersi ile öğrencilerde gelişimi amaçlanan 23 farklı temel yaşam becerisi bulunmaktadır. Alan yazın incelendiğinde bu becerilerden araştırma, bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanma, değişim ve süreklilik algılama, girişimcilik, iletişim, karar verme, sorun çözme, sosyal katılım becerilerinin doğrudan ya da dolaylı olarak hayal gücü ile ilişkili olduğu görülmektedir (Aydın, 2015; İleri, 2017; MEB, 2018; Şeyba, 2018; Yolcu, 2019). Hayal gücü, alan yazında genel olarak yeni görüntülerin, kombinasyonların ve bağlaçların üretilmesine izin veren evrensel bir yaratıcı yetenek olarak anlaşılmaktadır (Belolutskaya vd., 2021; Harris, 2000). Sauvageot (2002) ise hayal gücünün dünyayı daha iyi anlama gerekliliği için gerçekliğin başka bir boyutunu, başka mantığını temsil ettiğini ifade etmektedir. Bu bağlamda hayal gücü, gerçeklikten beslenen, gerçek yaşamdaki her şeyden ilham alan bir beceridir denilebilir. Hayal gücü gelişimi desteklenen bireylerin akademik başarılarıyla birlikte bilişsel, duyuşsal ve sosyal becerilerinin de geliştiği yapılan araştırmalar neticesinde belirlenmiştir (De Vittori, 2021; Hilppö vd., 2016; Jankowska, Gajda & Karwowski, 2019; Sungurtekin, 2021). Hayat Bilgisi dersi öğretim programı hayal gücü bağlamında incelendiğinde ise üçüncü sınıf Evimizde Hayat ünitesinde “Okul kaynaklarının etkili ve verimli kullanımına yönelik özgün önerilerde bulunur.”, Okulumuzda Hayat ünitesinde “Evdeki kaynakların etkili ve verimli kullanımına yönelik özgün önerilerde bulunur.” kazanımlarına yer verildiği tespit edilmiştir. Bu iki kazanımda özgün öneriler vurgusu yapıldığı için hayal gücü ile ilişkili olarak değerlendirilmiş, bu bağlamda araştırmanın çıkış noktasını Okulumuzda Hayat ve Evimizde Hayat üniteleri oluşturmuştur. Bu iki kazanım dışında hayat bilgisi dersi öğretim programında hayal gücü ile ilişkili herhangi bir kazanıma yer verilmediği görülmüş ve bu kazanımların hayal gücü alanında baş araştırmacı olan Bland’ın (2006) alan yazına uygun olarak belirlemiş olduğu hayal gücü tipleri ile karşılaştırıldığında, yaratıcı hayal gücü ile doğrudan ilişkili olduğu değerlendirilmesi yapılmıştır. Çünkü yaratıcı hayal gücü, gerçekleşme potansiyeli yüksek olan özgün fikirleri ifade etmektedir. Hayat Bilgisi dersi etkinlik temelli öğrenme ile günlük yaşama dair her türlü bilgi, beceri ve değeri deneyim yaşama ilkesini temel alarak öğrenciye sunmaktadır. Bu da hayal gücü gelişiminde Vygotsky’in (2004) “Çocuğun gördüğü, duyduğu, yaşadığı, öğrendiği, deneyimlerinde sahip olduğu gerçeklik ne kadar çok ise, doğru orantılı olarak üretkenliği ve hayal gücünün faaliyetleri de o derece güçlü olacaktır.” görüşünü doğrular niteliktedir. Ayrıca

Vygotsky’ya (2004) göre bireyin hayal gücü gelişiminin desteklenmesindeki kritik dönem okulöncesi ve ilkökul dönemidir. Bu dönemde hayal gücü, en ileri düzeydedir (Ayaydın, 2011). Bu bağlamda Hayat Bilgisi ve hayal gücü konulu alan yazın incelendiğinde Türkiye’de yapılan araştırmaların sınırlı sayıda (Aydın, 2022) olduğu görülmüştür. Aydın (2022) yaptığı araştırmada, Hayat Bilgisi dersinde Hayal Gücü Geliştirici Etkinlikler yardımıyla öğrencilerin yaratıcı hayal gücü gelişimini sağlamış, ayrıca öğrencilerin konuşma becerilerinin geliştiğini, özgüven ve girişimcilik kazandığını tespit etmiştir. Yapılan bu değerlendirmeler bağlamında Hayat Bilgisi dersi yardımıyla öğrencilerde hayal gücü gelişiminin önemli olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle araştırmanın amacı, Hayat Bilgisi dersi “Okulumuzda Hayat” ve “Evimizde Hayat” ünitelerinin çocukların hayal gücünü destekleme durumlarının değerlendirilmesi olarak belirlenmiştir. Bu genel amaca uygun olarak belirlenmiş alt amaçlar;

- Öğrenci, hayalindeki okulu nasıl anlamlandırmaktadır?
- Öğrenci, hayalindeki evi nasıl anlamlandırmaktadır?
- Öğrenci, hayalindeki arkadaşı nasıl anlamlandırmaktadır?
- Öğrenci, görünmez olduğunda yapabileceğini hayal ettiği şeyleri nasıl anlamlandırmaktadır?

şeklinde belirlenmiştir. Araştırmanın problem durumuna ilişkin doğrudan yapılan araştırmalara ulaşılammış fakat Hayat Bilgisi eğitimi kapsamı dışında eğitimin bir unsuru olan okulla ilgili ilkökul öğrencilerinin algılarındaki hayali okulu ve özelliklerini belirlemeye yönelik yapılmış araştırmalara ulaşılmıştır. Bu kapsamda, Aktürk-Çopur (2019), öğrencilerde “Hayalinizdeki okul nasıl olmalıdır?” sorusunun cevabını aramıştır. Araştırmada, öğrencilerin okullarında fiziki ve alt yapı olarak gördükleri eksiklikleri hayal olarak tanımladıkları görülmüştür. Tandoğan (2016) tarafından yapılan araştırmada ise rastgele seçilen bir ilkökulda öğrenim gören on yedi çocuğa hayallerindeki okul bahçesinde olmasını istedikleri unsur ve nitelikler sorulmuş, öğrencilerin okul bahçesinde daha çok yeşil alanlar, oyun alanları, spor alanları istedikleri ortaya çıkmıştır. Durmuş ve Ekiz (2018) tarafından yapılan araştırmada ise ilkökul öğrencilerinin ideal sınıf ortamına ilişkin hayalleri sorgulanmış ve bunun sonucunda öğrencilerin ideal sınıfı rahat bir ev ortamı, çalışma odası, teknoloji odası gibi hayal ettikleri ortaya çıkmıştır. Fakat bu üç farklı araştırmanın da Hayat Bilgisi Okulumuzda Hayat ünitesi ile doğrudan ilişkisi yoktur. Mevcut araştırma doğrudan Hayat Bilgisi eğitimi alanı ile ilgili olması ve bu alana yeni bir bakış açısı sunmayı amaçlaması yönüyle önemli görülmektedir.

YÖNTEM

Çalışma nitel araştırma yöntemi ile yürütülmüştür. Araştırmada sanat temelli metodoloji kullanılmıştır. Sanat temelli metodoloji, çocukların hayal gücü deneyimindeki etkileyici kaliteyi çizimler ve etiketler yardımıyla araştırmaktır (Barone & Eisner, 2012; Diamond ve Mullen, 1999; Knowles & Cole, 2008a, 2008b; Latham & Ewing, 2018). Bu araştırmada da nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji temel alınarak, öğrencilerin algılarındaki okul, ev, arkadaş ve görünmezlik ile ilgili çizimler, ek açıklamalar yardımıyla Hayat Bilgisi dersi bağlamında açıklanmaya ve anlamlandırmaya çalışılmıştır. Fenomenolojik araştırma, bireyin fenomene ilişkin deneyimlerini sorgulayan, deneyimlerdeki anlamı arayan nitel araştırma desenidir (Ersoy, 2016). Bu nedenle bu araştırmada da çalışma grubu olarak ilkökul dördüncü sınıfların seçilmesinde, bu öğrencilerin birinci, ikinci ve üçüncü sınıfta Hayat Bilgisi dersi deneyimini yaşamış olmaları kriteri dikkate alınmıştır. Fenomenolojik eğitim araştırmalarının asıl amacı, eğitim öğretim sürecinde yaşanan deneyimleri tanımlamak, anlamak ve bu süreci

geliştirmektir (Ersoy, 2016). Bu araştırmada da Hayat Bilgisi dersi Okulumuzda Hayat ve Evimizde Hayat ünitelerinde öğrencilerin hayal gücü bağlamında deneyimlerini tanımlamak, anlamak ve sürece yönelik geliştirici önerilerde bulunmak amaçlanmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunun belirlenmesinde kolay ulaşılabilir örnekleme tercih edilmiştir. Her iki kurumun müdüründen izin alınmış ve araştırmacının tanıdığı iki farklı sınıf öğretmeni aracılığı ile çalışma grubuna erişilmiştir. Araştırma, 2018-2019 eğitim öğretim yılında Bursa ilinde bir resmi ilkokulda 4. sınıfa devam eden 31 öğrenci ve 2019-2020 eğitim öğretim yılında Muğla ilinde bir resmi ilkokulda 4. sınıfa devam eden 11 öğrenci ile yapılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Verilerin toplanmasında “Hayalimdeki Evim, Okulum, Arkadaşım ve Görünmezliğim” başlıklı yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Bu formun hazırlanması sürecinde Hayal gücü ve Hayat Bilgisi ilişkisi bağlamında yurt dışı ve yurt içi alan yazın incelemesi yapılmıştır. Araştırmanın amacına uygun olarak dört farklı açık uçlu sorudan oluşan görüşme formu, sınıf eğitimi alan uzmanının görüşüne sunulmuş, uzman görüşü alındıktan sonra son şekli verilmiştir. Öğrencilerin deneyimlerindeki hayal gücü algısını ortaya çıkarmak amacıyla hazırlanan bu form iki sayfadan oluşmaktadır. Her iki sayfada ikişer soru yer almıştır. Formda, her bir açık uçlu soru ile beraber çizim yapmaları için gerekli alan bırakılmıştır.

Veri Toplama Süreci

“Hayalimdeki Evim, Okulum, Arkadaşım ve Görünmezliğim” başlıklı yarı yapılandırılmış görüşme formu, araştırmacı tarafından öğrencilere dağıtılmış, formda yer alan sorular öğrencilere tek tek açıklanmıştır. Öncelikle öğrencilerden hayallerini çizerek anlatmaları istenmiştir. Çizime ek açıklama yapabilecekleri belirtilmiştir. Hayallerini ifade etmede çizim yapamayan öğrencilerden yazarak anlatmaları istenmiştir. Bu sayede çizim konusunda başarısız olacağını düşünen öğrencilerin psikolojik olarak rahatlaması sağlanmıştır. Veri toplama işlemi bir ders saati içinde tamamlanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmanın verileri iki bağlamda çözümlenmeye çalışılmıştır. Araştırmanın birinci ve ikinci açık uçlu sorusuna verilen cevaplar sadece çizerek, sadece yazarak, yazarak ve çizerek sınıflaması yapılarak değerlendirilmiş, bunun sonucuna göre ikinci araştırma sorusunun cevabına yönelik çizimlerin daha çok olduğu anlaşılmış ve bu veriler çocuk resmi gelişim dönemleri dikkate alınarak, bir ev çiz testi bağlamında çözümlenmiştir. Diğer üç alt probleme ait verilerin çözümlenmesinde ise betimsel ve içerik analizlerinden faydalanılmıştır. Araştırma sorularından faydalanılarak temalar oluşturulmuş, oluşturulan temalar tanımlarla eşleştirilmiş, ilgili yorumlar yapılmış ve alıntılarla da desteklenmiştir. Temalara ait tanımların yanında öğrenciler tarafından tanımların tekrar sayısı da verilmiştir. Böylece en çok veya en az vurgulanan tema ve tanımlar hakkında veri elde edilmeye çalışılmıştır.

Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırmanın geçerliliği ve güvenirliliği için ham veri analizi aşamasında veriler kodlandıktan sonra kodların, tanımların ve yorumların doğruluğu için akran sorgulaması yapılmıştır. Akran sorgulaması, araştırmaya hiç dahil olmamış alan uzmanı tarafından çalışmanın özellikle yorumlarının incelenmesidir (Creswell ve Creswell, 2021). Ayrıca araştırma sürecinin tüm ayrıntıları raporda belirtilmiştir.

Araştırmacının Rolü ve Etik

Birinci araştırmacı, araştırma öncesinde Çocuk Resimleri ve Psikolojik Testler Analizi eğitimi almıştır. Bu eğitim de araştırmacının, öğrencilerin çizerek veya yazarak ortaya koyduğu hayal gücü deneyimlerini anlamasını kolaylaştırmıştır. Araştırmacı çalışmanın her aşamasında görev almış, araştırmanın etik boyutunu etkileyecek herhangi bir davranışta bulunmamıştır. Araştırmaya ait veriler gerektiğinde tekrar kolayca ulaşılabilsin diye arşivlenmiştir. Ayrıca araştırmacı veri toplama sürecinden önce kurum müdüründen ve dersin öğretmeninden izin almış, katılımcı gruba araştırma hakkında bilgi vermiş, gönüllü katılımı esas alarak araştırmanın veri toplama sürecini tamamlamıştır. İkinci araştırmacı, veri toplama aracının tasarımında, verilerin analizinde ve araştırmanın son şeklinin verilmesinde rol almıştır.

BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın ikinci alt problemine ait bulgular, çocuk resimleri Gerçekçilik (Gruplaşma) Dönemi (9-12 Yaş) bağlamında, birinci, üçüncü ve dördüncü alt probleme ait bulgular ise tema, tanım ve yorumlar bağlamında incelenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunun yaş ortalaması 11’dir. Bu yaş ortalaması çocuk resimleri gelişim dönemlerinden Gerçekçilik (Gruplaşma) Dönemi’ne (9-12 Yaş) denk gelmektedir.

1.Öğrencinin Hayalindeki Okula Yüklediği Anlam

Hayalindeki okulu sadece yazarak ifade eden öğrenci sayısı 21, hem yazarak hem çizerek ifade eden öğrenci sayısı 19, sadece çizerek ifade eden öğrenci sayısı ise birdir. Bu sebeple veriler betimsel analiz kullanılarak çözümlenmiştir. Öğrencilerin yeni bir okul hayaline ait görüşleri Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Öğrencilerin Hayalindeki Okulun Taşıdığı Özellikler

S.N	Üst Kategori	Kategori	Alt Kategori
1	Donanım (66)	Oyun, Spor ve Sanat Alanları (28)	Spor sahası (11) Spor salonu (3) Çocuk parkı (4) Oyun alanı olmalı (2) Oyun evi (1) Havuzlu (5) Müzik sınıfı (1) Resim sınıfı (1)
		Bahçe (5)	Bahçe zeminin çimen olması (1) Bahçenin büyük olması (4)
		Dış Tasarım (4)	Okulun dışı rengârenk olsun (1) Villa gibi lüks (3)
		Sınıf Tasarımı (13)	Yataklı sınıf olmalı (1) Konforlu, yumuşak sıralar (3) Akıllı tahta olmalı (7) Her öğrenciye ait dolap olmalı (1) Sınıf kapıları otomatik olmalı (1)
		İşlevsel Tasarım (8)	Daha teknolojik (4) Engelliler için giriş çıkış yerleri olmalı (1) Puf olmalı (1) Tuvalet kapıları, muslukları bozuk olmayan bir okul (1) Anasınıfı ve ilkokulun ayrı olması (1)

	Doğayla	Manzaralı (2)
	Temas (4)	Doğayla, canlılarla iç içe olmalı (1) Kamp alanı olmalı (1)
	İç Tasarım (4)	Kantini okul içinde olmalı (1) Klimalı (1) Büyük kütüphaneli (1) Büyük salonu (1)
2	Hayali Okul	PUBG Mobile Okulu (Her gün 1 el pubg oynanmalı) (1)
3	İşleyiş (33)	Disiplinli, eğlenceli (1) Bahçede serbest etkinliklerin olması (2) Kursları olan (3) Kulüpleri olan (1) Okulda her şey (yemek) bedava olmalı (4) Yarışmaları olan (5) Daha az öğrenci olmalı (1) Herkes istediği kişiyle oturmalı (1) Kantini ucuz olmalı (1) Kantinde meyve satılmalı (1) Sık sık gezi olmalı (1) Her ay kırlara okulca piknik düzenlenmesi (1) Okulda bir ders film izleme saati olmalı (2) Okulda her gün 4 saat beden (1) Derslerin 20 dk (2) Dersleri 10 dk teneffüsleri 30 dk (1) 6 ay yaz tatili (1) 4 gün okul 3 gün tatil (1) Herkes istediği derse girmeli ve bireysel eğitim görmeli (1) Dersleri basit ama geleceğin en iyi öğrencisi olarak eğiten (1) Her çocuğun istediği gün okula gitmesi (1)
4	Eğitim Paydaşı (12)	Kavga eden çocukları ve şiddet görülen öğretmenleri kabul etmeyen (1) Dünyanın en iyi öğretmenleri olmalı (5) İnsanlarına bağlanabilen iyi kalplilerin olduğu (1) İyi arkadaşların olduğu (3) Öğretmenlerin daha bilgili ve daha eğlenceli olması (1) Öğretmenleri süper kahraman (1)

Tablo 1’de yer alan veriler incelendiğinde, öğrencilerin hayalindeki okulun özelliklerinin dört farklı tema altında açıklandığı görülmektedir. Donanım temasında öğrenciler daha çok oyun, spor ve sanat alanlarının varlığına vurgu yapmışlardır. Ayrıca donanım temasında sınıfa yönelik özelliklere de yer verilmiştir. Öğrencilerin hayalindeki sınıfta akıllı tahta olması, sınıfın konforlu ve rahat olması öne çıkmıştır. Donanım temasında en az vurgulanan özellik ise doğayla temas ve iç tasarım olarak belirlenmiştir. Okulun işleyişine yönelik öğrenci hayallerine bakıldığında ise; sosyal ve kültürel etkinlikler istenilmesi bununla beraber ders sürelerinin daha az ve dinlenme sürelerinin daha çok olmasına yönelik görüşlerin daha ağır bastığı görülmektedir. Okulun en önemli paydaşı olan öğretmenlere yönelik hayallerinde ise öğrenciler “dünyanın en iyi öğretmeni” ifadesine daha çok yer vermişlerdir. Çünkü öğretmen, her dönemde eğitim sisteminin en önemli ögesi olmuştur (Kavcar, 2002). Öğrencilerin hayallerindeki okulda, aileye hiç yer vermemiş olmaları da araştırmanın dikkat çeken noktalarından biri olmuştur. Ancak Hayat Bilgisi dersi temelde aile-okul-doğa bağlamında çocuğu gündelik yaşama hazırlama amacına uygun olarak kurgulanmıştır. Ayrıca Tablo 1’de yer alan veriler arasında bir öğrencinin dijital oyun temalı okul hayali kurması da değişen, gelişen ve her geçen gün dijital dünyanın insanı kuşattığı evrende okulların gelecek işlevinin sorgulanmasına neden olabilir. Öğrencilerin hayali okula yönelik görüşleri hayal gücü

bağlamında değerlendirildiğinde, özgün fikirlere yer verilmediği yorumu yapılabilir. Öğrenciler hayal kurarken daha çok ihtiyaç hissettikleri durumlar üzerinden düşünme ve imgeleme sürecini tamamlamışlardır. Ayrıca çocukların hayalindeki ideal okulun özelliklerini belirlemeye yönelik birçok araştırma yapılmışken, mevcut okullarda yenilik yapılmaması, öğrencilerin taleplerinin dikkate alınmadığı ya da okul inşasının fikir boyutunda, maddiyat boyutunda yer alan kişilerin çocuğa göre düşünemediği yorumu yapılabilir. Yapılan tüm bu değerlendirmeleri bağlamında Tablo 1’de yer alan verileri destekleyen bazı alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

“Ben her gün son ders beden olan ve 5. Ders resim olan bir okul isterdim. 1. Ders Türkçe, ikinci ders matematik olmasını 3. Ders ve 4. Dersin insan hakları olmasını isterdim. Öğretmenlerin çok zor soru sormamalarını ve öğretmenlerin iyi olmasını isterdim. Okulun spor sahaları olmasını ve teknolojik aletlerin olduğu bir yer isterdim ama bu aletlerin bedende ve teneffüste kullanılmasını isterdim çünkü çok teknolojik alete bakılırsa gözlerimiz bozulur.” (Ö3)

“Hayalimdeki okul daha teknolojik olmalı ve kavga eden çocukları almamalıyız, şiddet gördüğümüz öğretmenleri almamalılar.” (Ö4)

“Ben okulumu isterim. Ben okulumdan hiç vazgeçmem.” (Ö35)

2.Öğrencinin Hayalindeki Eve Yüklelediği Anlam

Araştırmaya katılan dördüncü sınıf öğrencilerinin yaş aralığı değerlendirildiğinde; çocuk resmi gelişim dönemi olarak Gerçekçilik (gruplaşma) Dönemi (9-12 yaş) özellikleri karşımıza çıkmaktadır. Araştırmanın ikinci alt problemine ait veriler çocuk resmi gelişim dönemleri dikkate alınarak çözümlenmiştir. Hayalindeki evi sadece çizim yaparak anlatan öğrenci sayısı 23, sadece yazarak anlatan üç, hem çizerek hem de yazarak anlatan 12, hiçbir şekilde anlatmayan üç, “Ben evimden memnunum.” cevabı veren öğrenci sayısı birdir. Bu bağlamda öğrencilere ait çizimlerin değerlendirmesi için gerekli olan bulgular Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Öğrencilerin ev çizimlerine ait bölümler

S. N	Yuvarlak Ev	Kare Ev	Çatı	Duvarlar	Pencereler	Perde	Lamba	Ön Kapı	Merdiven	Baca
1		X			X			X		
2	X		X		X			X		
3		X	X		X			X		
4		X	X	X	X			X		X
5										
6	X		X		X			X		
7		X	X		X			X		
8		X	X					X		
9		X	X		X			X		
10		X		X				X		
11		X	X		X					
12		X	X	X				X		X
13		X	X		X			X		
14		X	X		X			X		
15		X	X		X			X		X
16		X	X		X			X		
17		X	X		X			X		X
18		X						X	X	
19	X							X		X
20										
21		X	X		X			X		
22										
23		X	X		X			X		
24		X			X			X		
25										
26		X	X	X	X			X		
27		X			X			X		
28										
29		X	X		X			X		
30		X	X		X			X		
31										
32		X	X		X			X		X
33		X	X		X			X		
34										
35		X	X		X					
36										
37		X	X							
38		X	X		X			X		
39		X	X		X			X		X
40		X	X		X			X		X
41										
42		X	X		X			X		X

Tablo 2’de yer alan verilere göre, üç öğrencinin ev çizimi yuvarlaktır, 30 öğrencinin çizdiği ev ise kare evdir. Yuvarlak ve kare evler, yuvanın güvenli olduğu anlamına gelse de yuvarlak ve kare ev çizen altı öğrencinin evinde çatı olmaması, evin korunaksız ve ev içi sorunların olduğu anlamına gelmektedir. 23 öğrencinin evinde çatı olmasında rağmen baca çizilmemiş olması, ev içinde mutsuzluk olduğu anlamına gelmektedir. 10 öğrenci çizmiş olduğu evin çatısına baca yerleştirmiş fakat bu iki öğrencinin (32, 40) bacası tütmemektedir. Baca olmuş olsa da tütüyor

olması ev içi mutsuzluğa işaret etmektedir. Genel anlamda çocukların ev çizimleri incelediğinde, çizimlerde özgünlük olmadığı görülmüştür. Ayrıca hayal gücü gelişen bireylerin çizimlerinde ve anlatımlarında daha çok detay olması gerekirken, öğrencilerin çizimlerindeki detayların daha az olması, öğrencilerin olağan üstü hayal gücü gelişiminin Hayat Bilgisi dersinde desteklenmediği yorumu yapılabilir. Ev çizimlerinin analizinden anlaşılacağı üzere, öğrencilerin aile içinde de sorunlar yaşadığı görülmektedir.

3. Öğrencinin Hayalindeki Arkadaşa Yüklediği Anlam

Öğrencilerin hayalindeki arkadaşlarının sahip olduğu özellikler Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3. Öğrencilerin Hayalindeki Arkadaşın Özellikleri

S.N	Üst Kategori	Kategori	Alt Kategori
1	İyi (14)	Kalp (3) Niyet (2) Davranmak (5) Söz söylemek (4)	Sapıklık içeren ifade kullanmamak (1)
2	Güvenilir (15)	Bütün sırları tutan (2) Arkadaşına güvenen (3) Arkadaşının daima yanında olan (8) Dürüst (2)	Kötü gününde yanında olan (4) Arkadaşının hakkını savunacak (1)
3	Yardımsever (4)		
4	Seven, değer veren (4)		
5	Sıradışı (4)	Süper güçleri olması (2) Her şeyi yapabilmesi (1) Sihirli olması (1) Görünmez olması (1)	
6	Eğlenceli (3)	Komik (1) Eğlendiren (2)	
7	Uyumlu (7)	Benzer oyun zevkine sahip olmak (2) Fikir benzerliği (1) Oyun oynarken kurallara uyan (2) Herkesle barışık (2)	
8	İyilik (6)	Her zaman (4) Her zaman gönül yapan (2)	
9	Konuksever (2)		

Tablo 3’te yer alan verilere göre, öğrencilerin hayalindeki arkadaşın özellikleri arasında en sık vurgulanan özelliğin güvenilir olduğu görülmüştür. Güvenilir bir arkadaş hayalinden sonra iyi arkadaş hayali de çok istenilen durum olmuştur. En az vurgulanan hayali arkadaş özelliği ise arkadaşın konuksever olmasıdır. Öğrenciler, hayallerindeki arkadaşına ait özellikleri ifade etmede, mevcut arkadaşlarının olumsuz durumları ve onlarla yaşadıkları sorunlar üzerinden hareket etmişlerdir. Bu bağlamda sınıf öğretmenleri, bir öğrencinin arkadaşları ile yaşadıkları sorunu belirleme sürecinde, öğrencinin hayalindeki arkadaşını nasıl tanımladığı üzerinden yola çıkabilirler. Yapılan bu değerlendirmeler bağlamında Tablo 3’te yer alan verileri destekleyen bazı alıntılara doğrudan aşağıda yer verilmiştir:

“Mahalledeki arkadaşımın sapık sapık şeyler söylemesini istemiyorum.” (Ö16)

“Benimle aynı oyun zevki olan, benle ne olursa olsun benimle elinden geldiği kadar iyi ve kötü söz söylemeden oynamasıdır.” (Ö19)

“Arkadaş olarak istediğim arkadaşım, iyi kalpli ve kötü günümde bana hep yardım eden bir arkadaş isterdim. Dış görünüşü o kadar önemli değil. Her şey olabilir.” (Ö31)

Tablo 3’te yer alan bulguların dışında yeni bir arkadaş hayal etmenin gerekli olmadığını ifade eden öğrenciler de bulunmaktadır (Ö3 ve Ö7). Ö3 kodlu öğrencinin “Nasıl bir okul olmasını hayal edersin?” sorusuna verdiği cevabın okula ait birçok cevabı içerdiği görülmüştür. Ya da bu cevapla ilgili olarak, hayal etmek ve hayal gücünden faydalanmayı etkileyen değişkenlerden bir tanesi, bireyin ihtiyaç hissetmesi olarak düşünülebilir. Birey, bir konuda eksiklik hissettiğinde, bir konuda problem yaşadığında hayal kurmaya eğilim gösterebilmektedir. Ö7 kodlu öğrencinin verdiği cevaptan anlaşılmaktadır ki; ihtiyaç hayal gücünü harekete geçiren değişkenlerden biridir. Ya da rahatsızlık duymak, bir şeyleri değiştirme isteği de hayal gücünü uyarmaktadır. Çünkü öğrencinin diğer üç alt problem için verdiği cevaplar incelendiğinde hayal olarak değerlendirdiği durumların yaşamındaki eksiklikler olduğu anlaşılmaktadır. Ö3 ve Ö7’nin vermiş olduğu cevaplar aynı zamanda hayal gücünü kullanma sürecinde sorgulama becerisinin de önemini ortaya koymaktadır. Ö3 ve Ö7 iç sorgulamadan doğrudan hayal kurabilirlerdi fakat hayal etmeye ihtiyaçlarının olmadığını doğrudan ifade etmişlerdir. Buradan hareketle çocukların hayal kurma eyleminde yeterince deneyim, sahibi olmadıkları yorumu yapılabilir. Bu yargıları destekleyen örnek cümlelere aşağıda yerilmiştir:

“Arkadaşımın nasıl biri olmasını hayal etmezdim çünkü arkadaşlarım bana böyle yeter.” (Ö3)

“Benim arkadaşlarım bana yeter. Mesela Gülay. Gülay dürüst, açık sözlü ve sevecen. Bade o da dürüst, sevecen, akıllı. Damla sevecen, dürüst ve şakacı. Zeynep sır tutan ve dürüştür.” (Ö7)

4.Öğrencinin Hayalindeki Görünmezliğe Yüklelediği Anlam

Bu alt problemde öğrencilerin görünmez olduklarında yapabileceklerinin neler olduğu belirlenmeye çalışılmıştır. Böylece öğrencilerin okul-aile-birey bağlamında iç dünyalarında düşündükleri, hayalini kurdukları isteklerini anlamaya yönelik yorumlar yapılabilir. Bu veriler Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4. Öğrencilerin görünmez olduklarında yapabilecekleri

Tema	Alt tema	Tanım	
Aile	Eşler arası ilişki	Ö4: "Annem babamın kavga etmeyerek güzel bir gün geçirmelerini isterim." Ö10: "Evde kavga edenleri uyarırdım." Ö13 "Evde geçen olayları çözerdim ve herkesi mutlu ederdim." Ö15: "Ailemin kavga etmesini önlerim." Ö20 "Evimde annemi babamı korkutup kavgayı sona erdirirdim." Ö22: "Evde kavgayı çözmek isterdim." Ö24 "Evde tartışmayı çözmek isterdim."	
		Konfor	Ö29 "Evde istediğim kadar içecek içerim." Ö33: "Evimde yatarım ve hiçbir iş yapmazdım." Ö11 "Evimizde beni ilgilendiren bir sorun yok."
		Teknoloji bağımlılığı	Ö23 "Evde kardeşimle telefonda oyun oynamak için görünmez olurum." Ö2: "Evde annem telefonunu almama izin vermiyor." Ö16 "Evde annem tabletimi saklarken onun sakladığı yere bakarım ve tableti alıp oynarım."
		Etik dışı davranış	Ö18 "Evde paramız olmadığında para çalarım."
		Okul	Problem çözmek
Okula karşı ilgisizlik	Etik dışı davranışlar	Ö14: "Okula gitmemek." Ö11: "Okula gelmemek, sınavlara girmemek." Ö15 "Erdemin sınıftan atulmasını isterim." Ö16: "Okulda bilemediğim matematik problemi çıkarsa hesap makinasından bakardım." Ö18: "Öğretmenimin sınav puanlarını açıkladığını görünce zayıf aldıysam yüz alan kişinin puanlarını kalem silgi ile değiştiririm." Ö23: "Okulda maçları kazanmamızı sağlardım."	
		Birey	Olumsuz davranışlar
Birey	Olumlu davranışlar	Ö8: "Kötü insanları iyilik yapamaya davet ederdim. Soygunları önlerdim. Hırsızları bulup, hırsızlık yapmalarını söylerdim. Haksızlık kimseye yaptırmaz, herkese para olarak bağış yapardım." Ö32: "Herkese şaka yapardım." Ö39: "Bütün şehirleri gezmeyi hayal ederdim." Ö40: "Tanıdıklarına hediyeye bırakmayı, şaka yapmayı." Ö41: "Arkadaşlarıma kötü söz söyleyen kişiyi uyarırım." Ö42: "Kuşlara, leyleklere değmek isterdim."	

Öğrencilerin görünmez olduklarında aile teması altında daha çok aile içi sorunları çözmeyi hayal ettikleri anlaşılmaktadır. Bununla beraber telefon tablet gibi teknolojik ürünlere kolayca erişebilmeyi ve oynamayı hayal etmektedirler. Katılımcılardan Ö18, aile temasında görünmez olduğunda para çalabileceğini ifade etmiştir. Okul temasında öğrenciler, görünmez olduklarında problem çözmeye hayalleri ön plana çıkmaktadır. Bununla beraber okul teması bağlamında öğrencilerden dördü görünmez olduklarında etik dışı davranışlar sergileyebileceklerini belirtmişlerdir. Birey temasında öğrenciler görünmez olduklarında ise daha çok olumlu davranışlar ile ön plana çıkmaktadırlar. Öğrenciler görünmez olduklarında hayal ederek yapabilecekleri arasında Ö39'un bütün şehirleri gezmek istemesi ve Ö42'in kuşlara ve leyleklere değmek istemesi hayal gücü ile ilişkili özgün fikir olarak değerlendirilmektedir.

SONUÇLAR, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırmanın birinci alt problemine ait bulgulardan elde edilen sonuca göre, öğrencilerin hayalindeki okulun özellikleri arasında daha çok okulların donanımsal olarak eksikliklerinin giderilmesinin ön plana çıktığı belirlenmiştir. Ağırlıklı olarak da öğrenciler, hayallerindeki okulda spor, sanat ve oyun alanlarının varlığını istemektedirler. Bu sonuca benzer şekilde Topaloğlu ve diğerleri (2018) ilkökul öğrencilerinin hayalindeki okul bahçesi çizimlerinde oyun ve spor alanlarına daha çok yer verdiklerini belirlemiştir. Araştırmanın birinci alt problemini ait diğer sonuçlara göre, öğrencilerin okuldaki sürenin büyük çoğunluğunun içinde geçirdikleri sınıfın da konforlu ve rahat olmasını istedikleri, bunun hayalini kurdukları ortaya çıkmıştır. Ayrıca öğrenciler, ders süreleri az olan dinlenme süreleri çok olan okul hayalinde de bulunmuşlardır. Bu sonuçlar, Okulumuzda Hayat ünitesinde öğrencilerin hayal gücünün yaratıcı potansiyelini arttırmadığı yorumuna neden olabilir. Ayrıca öğrencilerin hayallerindeki okulda donanım, işleyiş, eğitimin paydaşı olan öğretmen ve arkadaş olgusuna yer verirken aile olgusuna hiç yer vermemiş olmaları araştırmanın dikkat çeken sonuçların biri olarak görülmektedir. Hayat Bilgisi dersi temelde aile katılımını önemseyen ve öğrencilerin okulda, ailede, ülkede ve doğada güvenli ve sağlıklı yaşamlarına katkı veren bir derstir (Kılıç, 2010). Yapılan birçok çalışmada (Akbaşı & Diş, 2019; Aslanargun, 2007; Yıldırım & Dönmez, 2008) öğrenci başarısında okul-aile iş birliğinin önemi vurgulansa da öğrencilerin hayallerindeki okulda aileye hiç yer vermemiş olmaları, bir sonraki araştırmalar için problem durumu olabilir. Bununla beraber, öğrencilerin hayalini kurduğu okulun özellikleri hayal gücünün özgünlük boyutu bağlamında değerlendirildiğinde; öğrencilerin özgünlükten ziyade daha çok kendi yaşamlarında eksiklik hissettikleri problem durumlarını belirtmiş olmaları, Hayat Bilgisi dersi Okulumuzda Hayat ünitesinde de öğrencilerin hayal gücü gelişiminin yeterli şekilde desteklenmediği yorumuna neden olabilir. Okulumuzda Hayat ünitesinde öğrencilerin hayal gücünün yaratıcı potansiyeli desteklenmiş olsaydı öğrencilerin okula yönelik hayallerinde özgünlük, yenilik, farklılık nitelermelerini ortaya çıkaracak ifadeler olabilirdi. Ayrıca öğrenciler hayallerindeki okulda bulunması gereken özellikleri tanımlarken, bununla beraber hayal gücünü kapsayacak şekilde bu özelliklerin bu okullarda nasıl ve ne şekilde yer alacağını belirtmemiş olmaları da öğrencilerin bu ünite de hayal kurmadıkları çıkarımını güçlendirmektedir. Okulumuzda Hayat ünitesinde Aydın'ın (2022) yaptığı gibi her bir kazanım işlendikten sonra öğrenciler bu kazanımla ilişkili olarak hayal kurmaya yönlendirilebilir, hayallerini rahatça ifade edebilmeleri için ortam oluşturulabilir.

Araştırmanın ikinci alt problemine ait bulgulardan elde edilen sonuca göre; öğrencilerin hayalindeki ev çizimlerine daha çok öğrencilerin psikolojik durumlarının yansıdığı görülmüştür. Öğrenci çizimlerinin sade olması, detaylara yer verilmemiş ve anlatımlarının daha kısa, daha az sözcükle ifade edilmiş olması, Hayat Bilgisi dersinde Evimizde Hayat ünitesinde, öğrencilerin hayal gücü gelişiminin yeterince desteklenmediği yorumuna neden olabilir. Ayrıca her ne kadar araştırmanın doğrudan problem durumunu oluşturmasa da öğrencilerin aile içi sorunlar yaşadığı sonucu da ortaya çıkmıştır. Buradan hareketle; öğrencilerin hayallerini sorgulamanın onların hayal gücü gelişim durumunu görmekle beraber, psikolojik durumlarını da anlamaya yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın üçüncü alt problemine ait bulgulardan elde edilen sonuca göre; öğrencilerin hayalindeki arkadaşın özellikleri arasında en çok vurgulanan güvenilirliktir. Çünkü insan ilişkilerinin temel rezervlerinden biri güvendir (Can, 2018). Öğrencilerin arkadaşlarında aradığı özelliğin güvenilirlik olması, onların günlük hayatta bunun eksikliğini çekiyor olmalarından kaynaklı olabilir. İkinci vurgulanan özellik; hayallerindeki arkadaşın iyi olmasıdır. Öğrencilerin

hayallerindeki arkadaşın özellikleri hayal gücü bağlamında ele alındığında ise arkadaşın süper güçlerinin, sihirli, görünmez olması ve her şeyi yapabilmesi özgün fikir olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca öğrencilerin hayalindeki arkadaşların özellikleri genel manada incelendiğinde; öğrencilerin daha çok arkadaş ilişkilerinde ihtiyaç duyduğu özellikler olduğu anlaşılmaktadır. Buradan hareketle; birey yaşamını olumsuz etkileyen bir durumu ortadan kaldırmak için hayal kurmaya eğilim gösterebilmektedir çıkarımı yapılabilir. Hayal kurmaya yönelen birey de hayal gücünü harekete geçirmektedir. Hayat Bilgisi dersi konuları da bireyin yaşamını kapsadığı için bu derste bireye hayal kurmaya yönlendirmek, hayal gücü gelişimine katkı verebilir. Nitekim Aydın (2022) yaptığı araştırmada, Hayat Bilgisi dersi konularının öğretiminde Hayal Gücü Geliştirici Etkinlikler'i kullanmış ve bu etkinliklerin öğrencilerin hayal gücü gelişimine katkı verdiğini ortaya çıkarmıştır. Yapılan bu değerlendirmeler bağlamında Hayat Bilgisi dersi konuları işlenirken, öğrencileri hayal kurmaya yöneltecek şekilde bir uyarıcı ile baş başa bırakılması, öğrencilerin bu şekilde hayal kurmalarının sağlanması sınıf öğretmenleri tarafından yapılabilir.

Araştırmanın dördüncü alt problemine ait bulgulardan elde edilen sonuca göre, öğrenciler görünmez olduklarını hayal ettiklerinde yapabilecekleri okul-aile-birey temaları altında değerlendirilmiştir. Aile temasında öğrencilerin daha çok aile içi sorunların çözümünde görünmez olmayı kullanabilecekleri belirlenmiştir. Okul temasında da arkadaşlar arası sorunların çözümünde görünmez olmayı kullanabilecekleri ortaya çıkmıştır. Ayrıca aile temasında Ö18, okul temasında Ö15, Ö16, Ö18, Ö23'nin etik dışı davranışlar sergileyebileceği tespit edilmiştir. Birey temasında ise olumsuz davranışlar ile beraber olumlu davranışların da sergilenebileceği görülmüştür. Öğrencilerin görünmez olduklarında yapabilecekleri hayal gücü bağlamında incelendiğinde iki farklı özgün fikrin olduğu değerlendirilmiştir.

Araştırmanın tüm alt problemlerine ait bulgular karşılaştırılarak incelendiğinde, bulguların birbirini desteklediği görülmektedir. Hayat Bilgisi dersi Okulumuzda Hayat ve Evimizde Hayat ünitelerinin öğrencilerin hayal gücünü beslemede zengin imge ve kavram sunmadığı düşünülmektedir. Öğrencilerin verdiği cevaplarda daha çok sorun yaşadıkları alanı iyileştirme amacına ya da yaşamlarında hissettikleri eksikliği tamamlama üzerine hayaller kurduğu görülmektedir. Fakat hayal gücünü kullanarak yaşadıkları sorunlara nasıl çözüm sunacaklarını ise hayallerine yansıtamamışlardır. Özellikle de bu durum öğrencilerin aile içi ve okul ortamında yer alan kişiler arası sorunların çözümüne yönelik hayaller kurmasında net bir şekilde görülmektedir. Öğrencilerin Okulumuzda Hayat ve Evimizde Hayat üniteleri kapsamında günlük hayatta karşılaştıkları sorunları özgün fikirler üreterek çözebilmeleri için hayal güçlerinin gelişimi desteklenmesi önemli uyarıcılardan biridir. Bu kapsamda öğrencilerin hayal gücü eğitimi alabilmeleri için alan yazında yer alan hayal gücü gelişimini destekleyen yöntem ve teknikler bulunmaktadır. Gündoğan (2019) bu tekniklerden biri olan Scamper'ı temel eğitimde beş yaş çocukların hayal gücünün yaratıcı potansiyelinin gelişiminde kullanmış, bu tekniğin başarılı olduğunu ortaya koymuştur. Benzer şekilde Lin (2010) drama yöntemini 11-12 yaş çocukların hayal gücünün yaratıcı potansiyelini arttırmada, bağımsız düşünme ve risk alma gibi nitelikleri geliştirmede etkili olduğunu ortaya koymuştur. Hayal gücü gelişiminde farklı bir yaklaşım olan Çocuklar İçin Felsefe (p4c) Taş (2017) tarafından kullanılmış ve bu yaklaşımın da çocukların hayal gücü gelişimini desteklediği belirlemiştir. Ayrıca sinektik/analoji, istasyon tekniği ve proje yaklaşımı da çocukların hayal gücünü arttırmada etkili olmaktadır (Ekinci-Işık 2007; Genç, 2013; Güler, 2014; Özden, 2011). Bu bağlamda ilkökul Hayat Bilgisi dersi konularının öğretimi sürecinde çocukların hayal gücü gelişimini desteklemek amacıyla bu yöntem/teknik ve yaklaşımlardan faydalanılabilir. Ayrıca Hayat

Bilgisi dersinde hayal gücünü arttırmayı amaçlayan bu teknik/yöntem ve yaklaşımların etkisini belirlemeye yönelik deneysel çalışmalar yürütülebilir.

Etik Metin

Bu makalede araştırma ve yayın etiği kuralları takip edilmektedir. Makale ile ilgili her türlü ihlalin sorumluluğu yazar/yazarlara aittir.

KAYNAKÇA

- Akbaşı, S., & Diş, O. (2019). Öğretmen görüşlerine göre okul-aile işbirliğinin okul ortamına yararları. *Electronic Turkish Studies*, 14(7). <https://doi.org/3597-3613>. 10.29228/TurkishStudies.37834
- Aktürk Çopur, D. (2017). Çocukların hayallerindeki okul. *Uluslararası Liderlik Eğitimi Dergisi*, 1 (1), 1-8.
- Aslanargun, E. (2007). Okul-aile işbirliği ve öğrenci başarısı üzerine bir tarama çalışma. *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(18), 119-135.
- Aydın, E. (2015). *Hayat bilgisi öğretim programlarında yer almış girişimci birey özelliklerinin incelenmesi ve bu özelliklerin kazandırılabilirliğinin değerlendirilmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Sakarya Üniversitesi, Sakarya, Türkiye.
- Aydın, Y. (2022). *Hayat Bilgisi öğretiminde hayal gücü geliştirici etkinliklerin yaratıcı hayal gücü gelişimine etkisi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Bursa Uludağ Üniversitesi, Bursa, Türkiye.
- Ayaydın, A. (2011). Çocuk gelişiminde bir oyun olarak sanat ve resim. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(37), 303-316.
- Barone, T. & Eisner, E. (2012). *Arts based research*, Sage Publishing Inc.
- Belolutskaya, A.K., Vorobyova, I.I., Shiyan, O.A., Zadaev, S.A. & Shiyan, I.B. (2021). Conditions for developing the child’s creative abilities: The results of approbation of the tool for assessing the quality of education in kindergarten. *Mod. Presch. Educ.* 2, 12–30.
- Bland, D. (2006). *Researching educational disadvantage: Using participatory action research with marginalised students* [Unpublished phd thesis]. Queensland University of Technology, Brisbane.
- Can, İ. (2018). Güven araştırmaları güvenilir mi?: Sosyal güven araştırmalarının yöntemine ilişkin eleştirel bir yaklaşım. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7 (2), 481-497.
- Creswell, J. W. & Creswell, J. D. (2021). *Araştırma tasarımı-nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımları*. (Çev. E. Karadağ). Nobel Akademik Yayıncılık. (Eserin orijinali 2018 yılında yayınlanmıştır).
- De Vittori, T. (2021). On the Role of Imagination in the Use of History in Mathematics Education. *International Electronic Journal of Mathematics Education*, 16(3), 1-7. <https://doi.org/10.29333/iejme/11296>
- Diamond, C.T.P. & Mullen, C.A. (1999). *The postmodern educator: arts-based inquiries and teacher development*. Peter Lang.
- Ekinci-Işık, D. (2007). *Hayat bilgisi öğretiminde proje tabanlı öğrenmenin akademik başarı, yaratıcı düşünme, kalıcılık, hayat bilgisi dersine karşı tutum düzeylerine etkisi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, Türkiye.
- Ekiz, D., & Gülay, A. (2018). İlkokul öğrencilerinin “ideal sınıf ortamına” ilişkin metaforlarının belirlenmesi. *Kastamonu Education Journal*, 26(4), 1121-1134. <http://dx.doi.org/10.24106/kefdergi.434147>
- Ersoy, F. (2016). Fenomenoloji. Saban, A. ve A. Ersoy (Editörler). *Eğitimde nitel araştırma desenleri içinde* (ss.51-109). Anı Yayıncılık
- Genç, M. (2013). Çevre eğitiminde istasyon tekniğinin kullanılması hakkında öğretmen adaylarının görüşleri. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(2), 185-200.
- Güler, B. (2014). Öğretim ilke ve yöntemleri. Güneş, F. (Ed.), *Çeşitli öğretim teknikleri*. (ss. 378- 385). Pegem Akademi Yayınları.

- Gündoğan, A. (2019). Scamper: Improving creative imagination of young children. *Creativity Studies*, 12 (2), 315–326. <https://doi.org/10.3846/cs.2019.11201>
- Harris, P.L. (2009). *The Work of the Imagination*, Blackwell.
- Hilppö, J., Rajala, A., Zittoun, T., Kumpulainen, K., & Lipponen, L. (2016). Interactive dynamics of imagination in a science classroom. *Frontline Learning Research*, 4 (4), 20-29. <http://dx.doi.org/10.14786/flr.v4i4.213>
- Hiçyılmaz, Y. (2020). 8. Sınıf öğrencilerinin ideal okula ilişkin algılarının çiz ve yaz yöntemi ile hayal gücü tipolojisi bağlamında incelenmesi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(3), 304-315. <http://dx.doi.org/10.7822/omuefd.672337>
- İleri, A. (2017). Okuma kültürü ve okul kütüphaneleri raporu 2017 / okul kütüphanecileri derneği. *Türk Kütüphaneciliği*, 31(2), 259-262. <http://dx.doi.org/10.24146/tkd.2017.14>
- Jankowska, D. M., Gajda, A., & Karwowski, M. (2019). How children's creative visual imagination and creative thinking relate to their representation of space. *International Journal of Science Education*, 41 (8), 1096–1117.
- Kavcar, C. (2002). Cumhuriyet döneminde dal öğretmeni yetiştirme. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 35 (1-2),
- Kılıç, Z. (2010). *İlköğretimde hayat bilgisi dersinde aile katılımı çalışmaları* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir, Türkiye.
- Knowles, J.G. & Cole, A.L. (2008a). *Handbook of the arts in qualitative research*. Sage.
- Knowles, J.G. & Cole, A.L. (2008b). *Through pre-service teachers' eyes: exploring field experiences through narrative and inquiry*. Backalong Books.
- Latham, G., & Ewing, R. (2018). Children's images of imagination: The language of drawings. *Australian Journal of Language and Literacy*, 41(2), 71-82.
- Lin, Y. S. (2010). Drama and possibility thinking – Taiwanese pupils' perspectives regarding creative pedagogy in drama. *Thinking Skills and Creativity*, 5, 108-119. <https://doi.org/10.1016/j.tsc.2010.09.001>
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2018). *Hayat Bilgisi dersi öğretim programı*. <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=326>
- Özden, Y. (2011). *Öğrenme ve öğretme (Gözden geçirilmiş on birinci baskı)*. Pegem Akademi.
- Şeyba, E. (2018). *Etkili karar vermede hayal gücü ve sezginin rolü: Otel yöneticilerine yönelik bir araştırma* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Düzce Üniversitesi, Düzce, Türkiye.
- Sauvageot, A. (2002). Imaginaire (structures et mécanismes de l'). In A. Mucchielli (Ed.), *Dictionnaire des méthodes qualitatives en sciences humaines et sociales [Dictionary of qualitative methods in the humanities and social sciences]*. Armand Colin.
- Tandoğan, O. (2016). Çocuklar için daha yaşanılır okul bahçeleri. *Megaron Dergisi*, 11(4), 629-637. <https://doi.org/10.5505/megaron.2016.92053>
- Taş, I. (2017). *Çocuklar İçin Felsefe Eğitimi Programı'nın 48-72 aylık çocukların zihin kuramı ve yaratıcılıklarına etkisi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Çukurova Üniversitesi, Adana, Türkiye.
- Tay, B. (2017). Hayat bilgisi: Hayatın bilgisi. B. Tay (Ed.), *Etkinlik örnekleriyle hayat bilgisi öğretimi* içinde (ss. 1-39). Pegem Akademi.
- Topaloğlu, G., Aydın-Türk, Y., Özyavuz, A., Karadeniz, B., Erdoğan, T., Bıyık, M. & Özdemir, C. (2018). Mühendislik ve mimarlık çalışmaları 2018. N. Çiftçi ve Y. Yanar (Editörler), *Öğrencilerin hayallerindeki okul bahçeleri ve katılımcı tasarım yaklaşımı* içinde (ss.27-32). Çizgi Kitabevi.
- Uzunkol, E. (2021). Hayat bilgisi dersinin amacı, kapsamı ve içeriği. V. Aktepe & M. Gündüz (Editörler), *Kuramdan uygulamaya hayat bilgisi öğretimi* içinde (ss.2-19). Pegem Akademi.
- Vygotsky, L. S. (2004). Imagination and creativity in childhood. *Journal of Russian & East European Psychology*, 42(1), 7-97.

Yıldırım, C. & Dönmez, B. (2008). Okul-aile iş birliğine ilişkin bir araştırma (İstiklal İlköğretim Okulu Örneği). *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (23), 98-115.

Yolcu, E. (2019). Okulöncesi dönem çocuklarında hayal gücü ve yaratıcılık ilişkisi. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 13(28), 276-291. <https://doi.org/10.29329/mjer.2019.202.16>

EXTENDED ABSTRACT

Evaluation of Supporting Children's Imagination in Life Sciences Lesson "Life in Our School" and "Life at Home" Units

Introduction

Life Science course is a course that aims to provide a student who has just started primary school with the knowledge, skills, and values necessary for a healthy and safe life at home, at school, in nature, and in the country. The knowledge dimension of this course consists of science, social sciences, art, thought, and values (Tay, 2017; 10). In this course, along with acquiring knowledge, there is also skill development. Because skill is evaluated as an indicator of whether the learned things can be transferred to life with the help of experiences, observations, or information collected from various sources acquired throughout life (Uzunkol, 2021; 103). In this context, there are 23 different basic life skills that are aimed to be developed in students with the Life Science course. When the literature is examined, it is seen that the skills of Research, Using Information and Communication Technologies, Perceiving Change and Continuity, Entrepreneurship, Communication, Decision Making, Problem Solving, and Social Participation are directly or indirectly related to the imagination (Aydın, 2015; İleri, 2017; Meb, 2018; Şeyba, 2018; Yolcu, 2019). It has been determined as a result of studies that the cognitive, affective and social skills of individuals whose imagination development is supported improve as well as their academic success (De Vittori, 2021; Sungurtekin, 2021; Hilppö et al., 2016; Jankowska, Gajda, & Karwowski, 2019).

The Life Studies course offers students all kinds of knowledge, skills, and values about daily life, based on the principle of living experience, with activity-based learning. This confirms Vygotsky's opinion on the development of imagination as he (2004, p.19) says, "The more reality the child sees, hears, lives, learns, and has in his experiences, the stronger his productivity and the activities of his imagination will be in direct proportion." In addition, according to Vygotsky (2004), the critical period in supporting the development of an individual's imagination is preschool and primary school. In this context, when the literature on Life Knowledge and imagination was examined, it was seen that the research conducted in Turkey was limited (Aydın, 2022). In the context of these evaluations, it is thought that the development of imagination in students with the help of the Life Science lesson is essential. For this reason, the research's aim was to evaluate the support of children's imagination of the "Life in Our School" and "Life in Our Home" units in the Life Science course.

Method

The research was conducted with an art-based methodology based on a phenomenological approach. After the necessary literature review, the semi-structured interview form, which was given its final form, was distributed to the students by the researcher, and the data collection process was completed within one lesson hour. Students who could not draw to express their dreams were asked to describe their dreams by writing. The research was conducted with 31 students attending the 4th grade in a public primary school in Bursa in the 2018-2019 academic year and 11 students attending the 4th grade in a public primary school in Muğla in the 2019-2020 academic year. When the age range of the 4th-grade students participating in the research is evaluated, we encounter the characteristics of the Realism (grouping) period (9-12 years) as the child's drawing development period. In this context, the data of the second subproblem of

the research were analyzed by taking into account the periods of a child's drawing development. The data belonging to the first, third, and fourth subproblems were analyzed with the help of descriptive and content analysis.

Result and Discussion

When the findings of all the subproblems of the research are compared together and examined, it is seen that the findings confirm each other. It is thought that the "Life in Our School" and "Life in Our Home" units of the Life Sciences lesson do not offer rich images and concepts to nurture students' imagination. In the answers given by the students, it is seen that they mostly dreamed about improving the area they had problems with or completing the deficiency they felt in their lives. However, they did not reflect in their dreams on how to offer solutions to the problems they experienced by using their imagination. This result reveals the idea that it would be appropriate to support students' imagination in teaching Life Science subjects. As a matter of fact, Aydın (2022), in his research, used Imagination-Enhancing Activities in the teaching of Life Science course subjects and revealed that these activities contribute to the development of students' imagination. In this context, in primary school, imagination is fed by rich real-life activities. Imagination education can be contributed by using methods, techniques, and approaches such as P4C, Scamper, drama, etc. in the Life Science lesson.

"Journal of Education and New Approaches - JENA" is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).